

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ενέργεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία: Στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος»

(2021/C 300/11)

Εισηγητής:	Ο κ. Gunārs ANSINŠ (LV/RE), μέλος του δημοτικού συμβουλίου Liepāja
Έγγραφο αναφοράς:	Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ενέργεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία: Στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος [COM(2020) 299 final] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μια στρατηγική της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον [COM(2020) 741 final] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά μια στρατηγική της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου [COM(2020) 663 final]

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ηλεκτρική συνέχεια, διασυνδέσεις δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καθαρή ενεργειακή μετάβαση

1. τονίζει ότι η τρέχουσα κρίση έχει αναδείξει την ανάγκη να διασφαλιστεί η συνέχεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική και λοιπή ενέργεια σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες, μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις όπου οι παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού θα μπορούσαν να διαταραχθούν·
2. θεωρεί πως στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία όσον αφορά τα ενεργειακά χαρακτηριστικά των περιφερειών και ειδικότερα τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας, το δυναμικό παραγωγής και τις διαθέσιμες υποδομές, ακόμα και μεταξύ περιφερειών της ίδιας χώρας. Για αυτό το λόγο πρέπει, πέραν των διεθνών συνδέσεων μεταξύ των συστημάτων, να καταβληθεί πρόσθετη προσπάθεια για την ανάπτυξη διαπεριφερειακών υποδομών εντός της ίδιας χώρας, που θα εξασφαλίζουν συγκεκριμένα τη μεταφορά της ανανεώσιμης ενέργειας από τις περιφέρειες με πλεονάζουσα δυναμικότητα· οι προσπάθειες αυτές πρέπει δε να βασιστούν σε μια σφαιρική ευρωπαϊκή θεώρηση, δεδομένου ότι συνεισφέρουν στη συνοχή της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας·
3. τονίζει επίσης τη σημασία της ενίσχυσης της διακρατικής συνεργασίας με σκοπό την από κοινού υλοποίηση ενεργειακών έργων και την ανάπτυξη διασυνοριακών ικανοτήτων διασύνδεσης ηλεκτρικών δικτύων, προκειμένου να αντισταθμιστούν ενδεχόμενες ελλείψεις ηλεκτρικής ενέργειας σε περιόδους αιχμής. Ωστόσο, θα πρέπει να διατηρούνται τα εθνικά ελάχιστα επίπεδα ασφαλούς παραγωγικής ικανότητας των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής·
4. επισημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση καλύπτει επί του παρόντος το 58 % των ενεργειακών της αναγκών μέσω εισαγωγών, κυρίως υπό μορφή πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας θα μειώσει την εξάρτηση της ΕΕ από τα ορυκτά καύσιμα και την εισαγωγή τους. Η στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος θα συμβάλει στην επίτευξη αυτού του στόχου, καθώς και στην επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων. Στο πλαίσιο της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας και σε συνδυασμό με τη θέσπιση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, η ΕΕ στο σύνολό της θα καταναλώνει λιγότερη ενέργεια, θα χρησιμοποιεί ολοένα και περισσότερο εγχώριους ανανεώσιμους θα αυξάνει τον αριθμό των παραγωγών μέσω εργαλείων ιδιοκατανάλωσης και ενεργειακών κοινοτήτων και θα διαφοροποιεί σταδιακά τις εισαγωγές ενέργειας. Αυτή η εξοικονόμηση ενέργειας, η διαφοροποίηση και η τοπική παραγωγή ενέργειας θα καταστήσουν την ευρωπαϊκή οικονομία πιο ανθεκτική και θα μειώσουν την εξωτερική εξάρτηση·

5. υπογραμμίζει τη σημασία του καθαρού υδρογόνου, κυρίως από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως τονίζεται στη στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, για την περαιτέρω ενοποίηση και την απαλλαγή του ενεργειακού συστήματος από τις ανθρακούχες εκπομπές· ζητεί την ταχεία εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για το υδρογόνο στο πλαίσιο αυτό και παραπέμπει στη γνωμοδότησή της για το καθαρό υδρογόνο· αναμένει ότι η «Δέσμη μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55 %» που ανακοίνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η επικείμενη αναδιάρθρωση της αγοράς φυσικού αερίου της ΕΕ θα ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της παρούσας γνωμοδότησης και θα προωθήσουν την τομεακή ολοκλήρωση·

6. τονίζει τη σημασία της διευκόλυνσης και της προώθησης διαφόρων λύσεων και συνδυασμών ενεργειακών συστημάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν στις περιφέρειες της ΕΕ όσον αφορά το κλίμα, τη γεωγραφία, τις υποδομές, τα ενεργειακά συστήματα κ.λπ. Το ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να χαρακτηρίζεται από τεχνολογική ουδετερότητα όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών και τη βιωσιμότητα, να λαμβάνει υπόψη όλες τις υπάρχουσες εναλλακτικές λύσεις, ιδίως όσες είναι διαθέσιμες σε τοπική κλίμακα, και να αποφεύγει την υπερβολική ρύθμιση και την αύξηση του διοικητικού φόρτου για βιώσιμες και ασφαλείς λύσεις και να στοχεύει στη μείωση της ενεργειακής πτώχειας των οικογενειών. Η παραγωγή ενέργειας με πυρηνική σχάση δεν πληροί το κριτήριο βιωσιμότητας·

7. εκφράζει τη βαθύτατη ανησυχία της όσον αφορά την κατασκευή του αγωγού Nord Stream 2, ο οποίος απειλεί την ενεργειακή ασφάλεια της ΕΕ, ενισχύει την εξάρτηση της ΕΕ από τη Ρωσική Ομοσπονδία, παραβλέπει τα συμφέροντα πολλών χωρών εντός και εκτός ΕΕ και είναι καταδικασμένος να περιέλθει σε πρόωρη απαξίωση λόγω των στόχων απανθρακοποίησης της Ένωσης στο σύνολό της. Συμμερίζεται τη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ότι η ολοκλήρωση αυτού του πολιτικού χαρακτήρα έργου πρέπει να σταματήσει άμεσα·

8. υπενθυμίζει τις πέντε διαστάσεις της επίτευξης της Ενεργειακής Ένωσης — αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας, ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς, αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, μείωση των εκπομπών CO₂ («απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές»), ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας. Η ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνεχής λειτουργία των υποδομών ζωτικής σημασίας σε όλες τις περιοχές, ιδίως σε ενδεχόμενες περιόδους κρίσης, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειακών κρίσεων. Εν προκειμένω, εκτός από επαρκή και ευέλικτη παραγωγική ικανότητα, απαιτείται η δυνατότητα παραγωγής από τοπικές πηγές ενέργειας και κατά τόπους αποθήκευσης, καθώς και ευέλικτα μέσα για την εξεύρεση λύσεων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή διακοπής της παροχής σε κάθε κατοικημένη περιοχή, ιδίως δε στις λιγότερο ανεπτυγμένες και στις αραιοκατοικημένες περιφέρειες και σε όσες έχουν απομονωμένα ενεργειακά συστήματα. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να τονιστεί ότι η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να εκσυγχρονιστεί. Στο επίκεντρο της ανάπτυξης σταθερής διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ όλων των περιφερειών της ΕΕ θα πρέπει να βρίσκεται η άρση των φυσικών φραγμών προκειμένου να διασφαλιστεί η πραγματική ενοποίηση του συστήματος παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Η συγχρονισμένη διασύνδεση διαφόρων εθνικών ενεργειακών συστημάτων συμβάλλει στη σημαντική μείωση του λειτουργικού κόστους ενός ενεργειακού συστήματος και στη βελτίωση της ασφάλειας, μειώνοντας έτσι τις δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις των τοπικών αστοχιών στη σταθερότητα του ενεργειακού συστήματος και διευκολύνοντας τη διατήρηση βασικών παραμέτρων λειτουργίας του ενεργειακού συστήματος, όπως η συχνότητα του δικτύου·

9. τονίζει ότι ιδιαίτερη σημασία έχουν επίσης η αποδοτικότητα και η σχέση κόστους — αποτελεσματικότητας της διαχείρισης του συστήματος παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και οι τοπικές λύσεις παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας (οικονομικά αποδοτικές μπαταρίες, αντλητικές υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις και άλλες λύσεις) και από κοινού ιδιοκατανάλωσης.

Ο ιδιαίτερος ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών

10. επισημαίνει ότι η στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάκαμψη των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, ιδίως στον απόηχο της κρίσης COVID-19. Κατά τη μετάβαση σε ένα πιο ενοποιημένο ενεργειακό σύστημα, η ενεργειακή απόδοση θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό στόχο των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, λαμβάνοντας υπόψη, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Η αυξημένη ενεργειακή απόδοση μειώνει τις συνολικές επενδυτικές ανάγκες και τις δαπάνες που συνδέονται με την παραγωγή, τις υποδομές και τη χρήση ενέργειας. Επίσης, μειώνει τόσο τη χρήση των σχετικών πόρων γης και πρώτων υλών, όσο και τη συνακόλουθη ρύπανση και την απώλεια βιοποικιλότητας. Η ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος μπορεί να βοηθήσει τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να επιτύχουν μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση με τη χρήση των διαθέσιμων πόρων και τη μετάβαση σε αποδοτικότερες ενεργειακές τεχνολογίες.

11. θεωρεί ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές θα πρέπει να προωθήσουν τόσο την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όσο και τη βελτίωση των στρατηγικών και των μέτρων, ιδίως στους τομείς της παροχής θέρμανσης/ψύξης και των μεταφορών. Επιπλέον, πρέπει να καταρτιστεί ένα σαφέστερο σχέδιο εξοικονόμησης ενέργειας, ιδίως όσον αφορά τις μεταφορές και τα κτίρια.

12. υπογραμμίζει πως οι μεταφορές ευθύνονται για περίπου 30 % της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στην ΕΕ και πως εξαρτώνται πρωτίτως από τα πετρελαιοειδή, ενώ για την απαλλαγή τους από τις ανθρακούχες εκπομπές είναι αναγκαία η μεταστροφή στην ηλεκτρική ενέργεια όσον αφορά την τελική κατανάλωση, τόσο για την άμεση χρήση της στις μεταφορές όσο και για τη δημιουργία νέων φορέων ενέργειας ως καυσίμων, χωρίς να απορρίπτεται καμία τεχνολογική λύση για αδικαιολόγητους λόγους. Ταυτόχρονα θεωρεί αναγκαία την ανάπτυξη των απαραίτητων ενεργειακών υποδομών προς τούτο, και κατά συνέπεια την ουσιαστική συμβολή στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από τρίτες χώρες και την αύξηση, κατ' αυτόν τον τρόπο, της ενεργειακής ασφάλειας στην Ευρώπη·

13. επισημαίνει ότι τα κτίρια αντιπροσωπεύουν το 40 % της κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη και ότι, ως εκ τούτου, ένα συστηματικό σχέδιο για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο κτιριακό δυναμικό μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από τρίτες χώρες και, ως εκ τούτου, να αυξήσει την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης·

14. τονίζει ότι οι επενδύσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων θα πρέπει να χρηματοδοτούνται με επαρκείς πόρους για την υποστήριξη των πολιτών ενόψει της πραγματοποίησης αυτών των ιδιαίτερα επωφελών επενδύσεων· οι τοπικές αρχές θα πρέπει να συμμετέχουν στον προγραμματισμό και τη διαχείριση των εν λόγω χρηματοδοτικών πόρων·

15. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει, στο μέτρο του δυνατού, την εξέταση επιλογών ανακαίνισης κτιρίων που υπόκεινται σε περιορισμούς ως προς τη διατήρηση των πολιτιστικών τοπίων ή του ιστορικού δομημένου περιβάλλοντος, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η ανανεώσιμη ενέργεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα κτίρια αυτά σύμφωνα με τις σχετικές απαιτήσεις· ζητεί, επιπλέον, να καταστεί η πτυχή αυτή ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους του νέου ευρωπαϊκού Bauhaus·

Ανάπτυξη των περιφερειακών υποδομών μέσω πιο διαφοροποιημένων αναπτυξιακών διαδικασιών σε περιφερειακό επίπεδο

16. θεωρεί απαραίτητο, κατά την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των μέτρων στην ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών και, ειδικότερα, στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής που ορίζονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνον κατ' αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί ισόρροπη ανάπτυξη και πραγματικός ανταγωνισμός σε μια ανοικτή αγορά. Δυστυχώς, αυτό παρεμποδίζεται, μεταξύ άλλων, από σημαντικές διαφορές στις τιμές της ενέργειας για τους τελικούς καταναλωτές·

17. θεωρεί ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πρόσθετες προσπάθειες που απαιτούνται στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες προκειμένου να υπερνικηθούν τα τεχνικά εμπόδια των ενεργειακών συστημάτων τους, που δεν είναι διασυνδεδεμένα, δεν έχουν πρόσβαση στην εσωτερική αγορά ενέργειας ούτε στις σχετικές υπηρεσίες, γεγονός που συνεπάγεται τεράστιες επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές (εφεδρική δυναμικότητα, δίκτυα μεταφοράς που περιλαμβάνουν υποθαλάσσια διανοησιωτικά καλώδια, συστήματα αποθήκευσης ενέργειας, έξυπνα δίκτυα και υλικοτεχνικές υποδομές πρόσβασης, μεταφοράς και αποθήκευσης λιγότερο ρυπογόνων καυσίμων), οι οποίες να μπορούν συνολικά να εγγυώνται την ασφάλεια και την ποιότητα του ενεργειακού εφοδιασμού και την ενσωμάτωση των εγχώριων πόρων τους, ιδίως δε των διαφόρων ειδών ανανεώσιμης ενέργειας·

18. επισημαίνει ότι, με την επιφύλαξη καινοτόμων λύσεων, η ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη των υφιστάμενων βασικών περιφερειακών υποδομών των οποίων τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη έχουν αποδειχθεί στην πράξη. Υπό το πρίσμα των πολύ διαφορετικών περιφερειακών κλιματικών συνθηκών και των υποδομών, θα πρέπει να αναζητηθούν δημιουργικές και έξυπνες λύσεις για τα αδύναμα σημεία των υφιστάμενων βασικών περιφερειακών υποδομών. Κατά συνέπεια, δεν είναι απαραίτητο σε όλες τις περιφέρειες τα κτίρια να θερμαίνονται περισσότερο με ηλεκτρική ενέργεια. Δεδομένου ότι ορισμένες χώρες διαθέτουν καλά ανεπτυγμένο δίκτυο τηλεθέρμανσης. Για παράδειγμα, πάνω από το 70 % των κατοικιών της Λετονίας εφοδιάζονται μέσω δικτύων τηλεθέρμανσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η παρεχόμενη ποσότητα ενέργειας ισοδυναμεί σχεδόν με την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στη Λετονία· η τηλεθέρμανση μπορεί να συμβάλει στην αποθήκευση και την παραγωγή ενέργειας και στη χρήση ενεργειακών πόρων που δεν μπορούν να αξιοποιηθούν σε επίπεδο κτιρίου. Αυτό απαιτεί τη σταδιακή στροφή των δικτύων τηλεθέρμανσης και τοπικής θέρμανσης σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας·

Σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις

19. τονίζει ότι, κατά την περαιτέρω ανάπτυξη του ενεργειακού συστήματος θα πρέπει πάντα να αξιολογείται κατά πόσον οι επιχειρήσεις και οι πολίτες εξοικονομούν κόστος. Η αρχή της «προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση» θα πρέπει να αποσκοπεί στη μείωση των κλιματικών επιπτώσεων και στην ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης των πόρων τόσο στα ενοποιημένα συστήματα

ενεργειακού εφοδιασμού όσο και στην αύξηση της απόδοσης για τους τελικούς καταναλωτές. Παράλληλα, πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε η μετάβαση να μην βλάπτει τα συμφέροντα των καταναλωτών. Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης δεν πρέπει να συνεπάγονται υψηλότερες τιμές ενέργειας ή άλλο κόστος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις χωρίς κατάλληλη αποζημίωση.

20. πιστεύει ότι ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα πρέπει να υλοποιηθεί με τον πλέον ευνοϊκό και αποτελεσματικό τρόπο κατά την άποψη του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, ιδίως όσον αφορά τις κοινωνικά ευάλωτες ομάδες του στις οποίες οφείλει να παρέχει κοινωνική προστασία· είναι επίσης σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη κατά τη μελλοντική μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας το προνόμιο κάθε κράτους μέλους και κάθε τοπικής και περιφερειακής αρχής να καθορίζουν το ενεργειακό τους μείγμα και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού τους εφοδιασμού·

21. τονίζει ότι, τόσο στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ όσο και στο πλαίσιο των μελλοντικών εργασιών της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να συμβάλει πλήρως στη βελτίωση της γνώσης και της ενημέρωσης του κοινού στην ΕΕ σχετικά με τη χρήση τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την προώθηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, δεδομένου ότι η αντίθεση του κοινού σε ορισμένες τεχνολογίες και μεθόδους παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σε συνδυασμό με κανόνες μη προσαρμοσμένους στην τεχνολογική ανάπτυξη, αποτελεί μείζον εμπόδιο για την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Είναι επίσης σημαντικό όχι μόνο να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινότητας, αλλά και να ενημερωθεί ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποφέρουν συγκεκριμένα οφέλη σε αυτή·

22. επισημαίνει ότι ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε λύσεις που θα συμβάλλουν στην εξάλειψη των σημαντικών διαφορών στις τιμές της ενέργειας (συμπεριλαμβανομένων όλων των σχετικών δαπανών) για τους τελικούς καταναλωτές στην εσωτερική αγορά της ΕΕ. Η αυξημένη χρήση ανανεώσιμων πόρων στο ενεργειακό σύστημα θα πρέπει επίσης να αξιολογείται ως προς το κόστος για τους τελικούς καταναλωτές. Στον τομέα αυτό, οι ευκαιρίες για την ανάπτυξη καινοτόμων και οικονομικά αποδοτικών λύσεων για τους καταναλωτές δεν έχουν ακόμη εξαντληθεί·

Η πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050

23. υπενθυμίζει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πρόσθετες προσπάθειες των περιφερειών με απομονωμένα ηλεκτρικά συστήματα, για τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη καινοτόμες τεχνολογικές λύσεις που να επιτρέπουν τη διασύνδεση με άλλα ενοποιημένα δίκτυα, όπως είναι η περίπτωση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, στις οποίες πρέπει να μελετηθούν εναλλακτικές λύσεις που να μπορούν, συνολικά, να εγγυώνται την ασφάλεια και την ποιότητα του ενεργειακού εφοδιασμού, ενώ παράλληλα θα επιτυγχάνουν κλιματική ουδετερότητα·

24. πιστεύει ότι η κλιματική ουδετερότητα και η ουδετερότητα όσον αφορά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050 μπορούν να επιτευχθούν μόνο με τη σύνδεση των προσπαθειών για εξοικονόμηση ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη χρήση απορριπτόμενης θερμότητας. Προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε όλους τους τομείς, εκτός από την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, πρέπει επίσης να αναπτυχθούν συνδέσεις με βασικές υποδομές·

25. επισημαίνει ότι για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 σε ολόκληρη την Ευρώπη το ζήτημα είναι λιγότερο το κατά πόσο θα αυξηθούν τα μεμονωμένα ενεργειακά συστήματα των περιφερειών το μερίδιό τους σε πράσινη ενέργεια στη συνολική κατανάλωση ενέργειας. Αντιθέτως, απαιτούνται συγκεκριμένα σχέδια σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο κάθε περιφέρεια θα επιτύχει τον από κοινού συμφωνηθέντα στόχο στην ΕΕ. Το ζητούμενο είναι να προσδιοριστεί το συνολικό μερίδιο της πράσινης ενέργειας στην ενεργειακή κατανάλωση της εκάστοτε περιφέρειας. Δεδομένων των μέχρι σήμερα επιτευγμάτων⁽¹⁾, είναι προφανές ότι θα πρέπει να αναληφθεί πολύ διαφοροποιημένη δράση στα διάφορα κράτη μέλη και τις περιφέρειες για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος. Ορισμένες περιφέρειες θα πρέπει να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να αυξήσουν το μερίδιό της πράσινης ενέργειας στην κατανάλωση ενέργειας. Για άλλες περιφέρειες, η πρόκληση έγκειται στο να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας, ενώ για τρίτες είναι η βελτίωση των βασικών υποδομών. Ως εκ τούτου, η περιφερειακή προσέγγιση για την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος στην πράξη αποτελεί προϋπόθεση για μια δυναμική κλιματικά ουδέτερη οικονομία·

Προοπτικές για τεχνολογίες υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

26. επικροτεί και θεωρεί ρεαλιστική τη στρατηγική της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον· τονίζει την ανάγκη για συγκεκριμένο σχεδιασμό για την αύξηση της ικανότητας παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της εγκατεστημένης υπεράκτιας αιολικής ισχύος. Η επίτευξη των κλιματικών στόχων για το 2030 και το 2040 απαιτεί την έγκαιρη ανάπτυξη καθιερωμένων και οικονομικά αποδοτικών

⁽¹⁾ Eurostat, «Share of renewable energy in the EU up to 19,7 % in 2019» (Μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ΕΕ έως 19,7 % το 2019), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20201218-1>.

ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια. Τα κράτη μέλη χρειάζονται την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την επίτευξη του στόχου της μηδενικής ρύπανσης και της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. Επομένως, η ανάπτυξη αυτή έχει σημασία για την παραγωγή υδρογόνου από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές τομέων στους οποίους η μείωση των εκπομπών είναι δύσκολο να επιτευχθεί.

27. συμμερίζεται την άποψη ότι οι τεχνολογίες ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (όπως η υδροηλεκτρική, γεωθερμική, ηλιακή ενέργεια και τα συστήματα παλιρροϊκής, κυματικής και πλωτής υπεράκτιας αιολικής και ηλιακής ενέργειας) θα πρέπει να προωθηθούν με στοχευμένο τρόπο. Ταυτόχρονα, οι σχετικές τεχνολογικές λύσεις θα πρέπει να συμβάλουν στο συμβιβασμό των οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων της ΕΕ· τονίζει, παράλληλα, την ανάγκη διαμόρφωσης σαφούς σχεδίου για την περαιτέρω ανάπτυξη στο μέλλον δικτύων και εγκαταστάσεων για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας, όπως υπεράκτιων δικτύων και υπεράκτιας αιολικής ενέργειας που θα συνδέονται απευθείας με περαιτέρω διασυνοριακές διασυνδέσεις. Η υπεράκτια παραγωγή ενέργειας σε συνδυασμό με τη διασυνοριακή μεταφορά ενέργειας θα οδηγήσει σε σημαντική εξοικονόμηση κόστους και χρήσης του θαλάσσιου χώρου. Ωστόσο, η αλιεία και οι πλωτές μεταφορές δεν πρέπει να περιορίζονται.

28. ζητεί, όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, σαφείς και πρακτικές απαιτήσεις για τη χρήση υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι στόχοι της «πράσινης ενέργειας» και της «βιοποικιλότητας» δεν πρέπει να θεωρούνται αντιφατικοί. Αντιθέτως, είναι αναγκαίο να εξευρεθούν συγκεκριμένοι τρόποι για την επίτευξή τους, προκειμένου να επιταχυνθεί η εκμετάλλευση του υπεράκτιου ενεργειακού δυναμικού και να διασφαλιστεί συγκεκριμένος θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός ο οποίος δεν θα συνάδει μόνο με τις ανάγκες της φυσικής ποικιλομορφίας και τη μικρότερη διατάραξη της θαλάσσιας ζωής, αλλά και θα συνεκτιμά την επιθυμία των πολιτών για διαφύλαξη του θαλάσσιου τοπίου, το συνεχώς αυξανόμενο δυναμικό του οικοτουρισμού αλλά και τις απαιτήσεις ελκυστικότητας του φυσικού περιβάλλοντος.

29. υπενθυμίζει το δυναμικό που διαθέτουν τα νησιά και οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες για την ανάπτυξη υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, που θα κατέχουν σημαντικό ρόλο στη μετάβασή τους προς μια ουδέτερη οικονομία και θα μπορούσαν να προσφέρουν οφέλη στη βιομηχανία, την οικονομία και την κοινωνία σε ολόκληρη την ΕΕ.

30. επισημαίνει ότι η χρήση της υπεράκτιας ενέργειας μπορεί να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας ή να οδηγήσει σε επανεκπαίδευση περισσότερων εργαζομένων. Ωστόσο, αυτό δεν θα πρέπει να περιορίζει τις υφιστάμενες μορφές απασχόλησης και τις προσφερόμενες ευκαιρίες. Είναι απαραίτητη η επανειδίκευση και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, έτσι ώστε να καλύπτονται οι ειδικές ανάγκες του τομέα των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

31. ζητεί να προβλεφθεί ειδικός ρόλος για τους λιμένες στη στρατηγική της ΕΕ για τις υπεράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Τούτοι θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν ώστε να επωφεληθούν από αυτές τις νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες, όπως συναρμολόγηση, κατασκευή και συντήρηση υπεράκτιων εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας.

32. επικροτεί την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι, προκειμένου να επιτευχθεί η επέκταση που προτείνεται στη «Στρατηγική της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον», πρέπει να συνεργαστούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, και συγκεκριμένα κράτη μέλη, τοπικές και περιφερειακές αρχές, πολίτες της ΕΕ, κοινωνικοί εταίροι και ΜΚΟ· τονίζει την ανάγκη για ασφάλεια δικαίου και νομική σαφήνεια, προκειμένου να εξασφαλιστεί συνεχής και αυξανόμενη πρόοδος στον τομέα των υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς οι επενδύσεις είναι γενικά υψηλής έντασης κεφαλαίου, ιδίως στην αρχική φάση των έργων.

Στρατηγική της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου — νέες ευκαιρίες

33. σημειώνει ότι, σύμφωνα με τη «Στρατηγική της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου», μόνο το 5 % των παγκόσμιων εκπομπών μεθανίου προέρχονται από την ΕΕ. Έτσι, ακόμη και τα πλέον φιλόδοξα σχέδια της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου θα έχουν μικρό αντίκτυπο στη μείωση των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι εισαγωγές στην εσωτερική αγορά θα πρέπει να επιτρέπονται μόνο από χώρες (ή τμήματα αυτών) που έχουν τα ίδια πρότυπα μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου με την ΕΕ. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος να διασφαλιστεί ότι οι κλιματικοί στόχοι που έχει θέσει η ΕΕ δεν υπονομεύουν την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα της ΕΕ και των επιχειρήσεών της.

34. ζητεί ταχύτερη ανίχνευση των διαρροών μεθανίου, τόσο μέσω του προγράμματος Copernicus όσο και μέσω άλλων εργαλείων, εφόσον το Copernicus δεν είναι σε θέση να παράσχει επαρκή δεδομένα. Είναι σημαντικό να προσδιοριστεί επακριβώς πού απελευθερώνονται μεγάλες ποσότητες μεθανίου σε τρίτες χώρες. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να δημοσιοποιούνται ώστε οι πολίτες της ΕΕ να μπορούν να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με το αν θα αγοράσουν προϊόντα που παράγονται σε τέτοιες περιοχές. Σύμφωνα με τις «Παγκόσμιες ενεργειακές προοπτικές» (World Energy Outlook) του Διεθνούς Οργανισμού

Ενέργειας, οι εγκαταστάσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου εκπέμπουν πολύ διαφορετικές ποσότητες μεθανίου παγκοσμίως. Ως εκ τούτου, υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες μείωσης των εκπομπών μεθανίου σε αυτόν τον τομέα. Η ΕτΠ ζητεί, λοιπόν, τόσο την αποφυγή της διαρροής μεθανίου κατά μήκος των αλυσίδων παραγωγής, μεταφοράς και χρήσης εντός της ΕΕ όσο και την αποτροπή εισαγωγών επιβαρυμένων ορυκτών καυσίμων λόγω της διαρροής μεθανίου κατά την παραγωγή, την επεξεργασία και τη μεταφορά·

35. επισημαίνει ότι, σύμφωνα με τη «Στρατηγική της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου», περίπου το 41 % των παγκόσμιων εκπομπών μεθανίου προέρχεται από φυσικές (βιογενείς) πηγές, όπως οι υγρότοποι ή οι δασικές πυρκαγιές. Η πρόληψη και η αποτελεσματική καταπολέμηση των δασικών πυρκαγιών στην ΕΕ θα πρέπει να καταστεί πρωταρχικός στόχος. Τούτες έχουν επιπτώσεις όχι μόνο στην υπερθέρμανση του πλανήτη, αλλά μπορούν να βλάψουν σημαντικά τη φύση, τους ανθρώπους και τις επιχειρήσεις στην Ευρώπη. Η ΕτΠ ζητεί επίσης να εξεταστεί ο βαθμός στον οποίο η ΕΕ θα μπορούσε να συμβάλει αποτελεσματικότερα στην πυρόσβεση και την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών σε τρίτες χώρες όπου καίγονται σημαντικές δασικές εκτάσεις ετησίως·

36. ζητεί, ταυτόχρονα, να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι μείωσης του μεθανίου δεν υπονομεύουν τη σύγκλιση των ευρωπαϊκών περιφερειών και δεν αυξάνουν τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών·

37. ζητεί, στο πλαίσιο του αναπροσανατολισμού της ΚΓΠ (Κοινή Γεωργική Πολιτική), να συμπεριληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για τη μείωση των εκπομπών μεθανίου από τη γεωργία. Τα συστήματα χαμηλών εισροών, όπως η βόσκηση, καθώς και τα μέτρα προστασίας του εδάφους, μπορούν, εν προκειμένω, να συμβάλουν σημαντικά ως μέρος των νέων οικολογικών προγραμμάτων·

38. ζητεί, κατά την ανάπτυξη τεχνολογιών και την αξιοποίησή τους, να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στους Ευρωπαίους παραγωγούς, ούτως ώστε οι στόχοι μείωσης του μεθανίου να μην οδηγήσουν σε ακόμη υψηλότερο κόστος για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, ιδίως για τους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους. Ταυτόχρονα, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η μείωση των εκπομπών μεθανίου γεωργικής και κτηνοτροφικής προέλευσης δεν θα οδηγήσει σε αύξηση των τιμών των τροφίμων·

Συμπεράσματα

39. τονίζει ότι, εκτός από την αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξακολουθεί να είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η επέκταση του ευρωπαϊκού δικτύου κατά προτεραιότητα και η σύνδεση κάθε περιφέρειας με το κοινό ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο. Αυτό θα επιτρέψει την ενίσχυση της συμπληρωματικότητας των ανανεώσιμων πόρων που διατίθενται σε διάφορες τοποθεσίες. Είναι επίσης επείγουσα ανάγκη να θεσπιστούν ελάχιστα πρότυπα για την ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια και τη διατήρηση της σταθερότητας του δικτύου·

40. επισημαίνει ότι είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι υφιστάμενες περιφερειακές ανισότητες, με ιδιαίτερη προσοχή για τις αγροτικές και τις αραιοκατοικημένες περιοχές, καθώς και να υποστηριχθούν οικονομικά αποδοτικές λύσεις, διασφαλίζοντας έτσι ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες και οι επιχειρήσεις, και ιδίως οι ευπαθείς ομάδες, δεν θα επιβαρυνθούν από το κόστος για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, αποφεύγοντας την επιδείνωση των ενδεχόμενων συνθηκών ενεργειακής φτώχειας των πλέον ευάλωτων·

41. σημειώνει ότι η πανδημία COVID-19 ενισχύει την ανάγκη για ενεργειακή μετάβαση που συμβάλλει σε μια πιο βιώσιμη κοινωνία και οικονομία και διασφαλίζει την ικανότητα κάθε ευρωπαϊκής περιφέρειας να παρέχει βασικές υπηρεσίες σε περιόδους κρίσης. Η μετάβαση πρέπει να είναι δίκαιη, κλιμακωτή και μη αναστρέψιμη, καθώς βραχυπρόθεσμες, μη βιώσιμες λύσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε βλάβες και όχι σε οφέλη·

42. τονίζει την ανάγκη συστηματικότερης συμμετοχής των τοπικών και των περιφερειακών αρχών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι ενδιαφερόμενες τοπικές και περιφερειακές αρχές συμμετέχουν στην κατάρτιση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, ενδεχομένως μέσω πολυεπίπεδου διαλόγου για το κλίμα και την ενέργεια. Η ΕτΠ επαναλαμβάνει την έκκλησή της προς τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να δημιουργήσουν μια μόνιμη πλατφόρμα πολυεπίπεδου διαλόγου για τα ενεργειακά ζητήματα. Έτσι θα μπορούσε να προωθηθεί η ενεργός συμμετοχή των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των επιχειρήσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών στον σχεδιασμό της ενεργειακής μετάβασης. Η ΕτΠ επισημαίνει ότι η οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁽²⁾ αποτέλεσε πολύ καλή βάση για τις κοινότητες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα κράτη μέλη καλούνται να μεταφέρουν την οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο με στόχο την αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στις ενεργειακές κοινότητες πολιτών·

(2) Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82).

43. επισημαίνει ότι, για την επίτευξη των νέων στόχων, είναι απαραίτητο να υπάρξει συνεργασία με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές για τη χάραξη και την εφαρμογή της πολιτικής, και να διασφαλιστεί ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις ενημερώνονται δεόντως και ευαισθητοποιούνται σχετικά. Αυτή είναι η βάση για τη διαμόρφωση του μέλλοντός μας με βιώσιμο τρόπο·

44. τονίζει ότι, δεδομένης της σημασίας της συμμετοχής των πολιτών, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι η επιτυχής εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος είναι αδιανόητη χωρίς πρωτοβουλίες που να προωθούν τη ροή πληροφοριών από τη βάση προς την κορυφή, την ανταλλαγή πληροφοριών και την εκπαίδευση σε τοπικό επίπεδο. Η ΕτΠ επισημαίνει ότι η κατάλληλη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών θα διευκολύνει όχι μόνο την αποδοχή των πολιτικών από το κοινό, αλλά και την ολοκληρωμένη και διαφανή αξιολόγηση της σημειούμενης προόδου.

Βρυξέλλες, 7 Μαΐου 2021.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Απόστολος ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ
